

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бизяева А.А. Психология думающего учителя: педагогическая рефлексия. Псков: ПГПИ им. С.М. Кирова, 2004. 216 с.
2. Бобовнікова Л.О. Толерантність як фактор становлення сучасного українського суспільства. Вчені записки Таврійського національного університету ім. В.І. Вернадського. Серія «Філософія». 2004. 261 с.
3. Желанова В.В. Використання технологій формування рефлексивної компетентності в процесі професійної підготовки. Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія «Педагогіка і психологія». 2009. Вип. 27. Вінниця: ТОВ фірма «Планер». С. 132–136.
4. ІКТ у педагогічній діяльності. URL: <http://iktvosvitprostori.blogspot.com/p/blog-page.html>.
5. Ліщук І.І. Застосування скрайбінгу в підготовці майбутніх медичних сестер як ефективний засіб візуалізації навчального матеріалу. Матеріали науково-практичної конференції з міжнародною участю «Вища освіта в медсестринстві: проблеми і перспективи», Житомир, 19–20 жовтня 2017 р. / за ред. В.Й. Шатила. Житомир: Полісся, 2017. С. 167–170.
6. Марусинець М. Педагогічні умови та засоби формування професійної рефлексії майбутніх учителів початкових класів. Гірська школа Українських Карпат. 2015. № 12–13. С. 196–198.
7. Скрайбінг – новейшая техника презентации. II Всеукраинский скрайбінг-фест. URL: <http://ru.osvita.ua/school/scribing/51803/>.
8. Словник української мови: в 11 т. / за ред. І.К. Білодіда. К.: Наукова думка, 1970–1980. Т. 8.
9. Робінсон К. Новый взгляд на систему образования. URL: https://www.youtube.com/watch?v=1G3Kyu_UbjQ.
10. Робінсон К., Ароніка Л. Школа майбутнього. Революція у вашій школі, що назавжди змінить освіту / переклад з англ. Львів: Літопис, 2016. 258 с.

УДК 796:371.134:379.174

МОЖЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ ГАЛУЗІ ТУРИЗМУ ТА ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОЇ СПРАВИ

Маковецька Н.В., д. пед. н., професор,
завідувач кафедри туризму
Запорізький національний університет

Конох О.Є., к. н. з фіз. вих. і спорту,
викладач кафедри туризму
Запорізький національний університет

У статті розглядається питання можливостей застосування дистанційної форми навчання у підготовці у вищих навчальних закладах фахівців галузі туризму та готельно-ресторанної справи. Висвітлюються різні підходи до тлумачення терміна «дистанційне навчання»; визначаються окремі його характерні риси; акцентується увага на перевагах цієї форми навчання; розглядаються її організаційно-методичні моделі; з'ясовуються форми організації занять, що найчастіше використовуються у процесі дистанційного навчання; наводяться приклади окремих видів занять, які можуть бути використані у процесі дистанційного вивчення майбутніми фахівцями з туризму та готельно-ресторанної справи дисциплін циклу професійної підготовки.

Ключові слова: дистанційне навчання, організаційно-методичні моделі дистанційного навчання, форми організації занять у дистанційному навчанні, фахівці галузі туризму та готельно-ресторанної справи.

В статье рассматриваются вопросы возможности использования дистанционной формы обучения в подготовке в высших учебных заведениях специалистов в области туризма и гостинично-ресторанного дела. Освещаются разные подходы к толкованию термина «дистанционное обучение»; определяются отдельные его характерные черты; акцентируется внимание на преимуществах этой формы обучения; рассматриваются ее организационно-методические модели; описываются формы организации занятий, которые наиболее часто используются в процессе дистанционного обучения; приводятся примеры отдельных видов занятий, которые могут быть использованы в процессе дистанционного изучения будущими специалистами по туризму и гостинично-ресторанному делу дисциплин цикла профессиональной подготовки.

Ключевые слова: дистанционное обучение, организационно-методические модели дистанционного обучения, формы организации занятий при дистанционном обучении, специалисты в области туризма и гостинично-ресторанного дела.

Makovetskaya N.V., Konokh O.E. POSSIBILITIES OF USE OF REMOTE TRAINING IN PREPARATION OF SPECIALISTS IN THE FIELD OF TOURISM AND HOTEL RESTAURANT BUSINESS

The article considers the issues of the possibility of using the distance form of training in the training of specialists in the field of tourism and hotel and restaurant business in higher educational institutions. Various approaches to the interpretation of the term «distance learning» are covered; certain individual features of distance learning are defined; Attention is focused on the advantages of this form of training; organizational and methodological models of distance learning are considered; describes the forms of organization of classes, which are most often used in the distance learning process; there are examples of some types of classes that can be used in the process of distance learning by future specialists in tourism and hotel and restaurant business of the disciplines of the training cycle.

Key words: *distance learning, organizational and methodological models of distance learning, forms of organizing distance learning classes, specialists in the field of tourism and hotel and restaurant business.*

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку суспільства існують об'єктивні передумови для освітніх реформ, здійснення яких неминуче призвело до реорганізації та реконструкції системи професійної підготовки фахівців різних галузей, у т. ч. і туристичної, у вищих начальних закладах (далі – ВНЗ). Сьогодні державну політику щодо реформування професійної освіти визначають ідеї неперервної освіти, перехід до інформаційного суспільства, інтеграційні процеси в освітній діяльності тощо.

Досвід Швейцарії, Нідерландів, Німеччини та інших європейських країн щодо підготовки висококваліфікованих фахівців для туристичного та готельного-ресторанного бізнесу є основою для подальшого розвитку цього напрямку професійної освіти в Україні. Це зумовлено, насамперед, приєднанням нашої країни до Болонського процесу, прагненням вдосконалити систему професійної підготовки майбутніх фахівців на основі оновлення змісту освіти, модернізації навчальних технологій із урахуванням досягнень розвинених країн світу, зокрема запровадження дистанційної форми навчання (далі – ДФН).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Безперечно, вивчення чинного вітчизняного і зарубіжного досвіду впровадження дистанційної освіти сприяє розумінню важливості, сутності та особливостей цієї системи, заснованої на використанні сучасних освітніх інформаційних та телекомунікаційних технологій, технічних засобів і способів передачі інформації. У зв'язку з цим більш докладно розглянемо підходи науковців до тлумачення поняття «дистанційне навчання».

Так, О. Андреев і В. Солдаткін дистанційне навчання розглядають як нову організацію освітнього процесу, що базується на принципі самостійного навчання студента. Середовище навчання характеризується тим, що студенти здебільшого віддалені від викладача в просторі і/або у часі. Водночас вони мають можливість у будь-який момент

встановлювати і підтримувати діалог за допомогою засобів телекомунікації [3]. Більш ґрунтовним, на нашу думку, є визначення цих же авторів, за яким дистанційне навчання – це «цілеспрямований, організований процес інтерактивної взаємодії тих, хто навчає, і студентів між собою і з засобами навчання, інваріантний до їхнього розташування в просторі і часі, що реалізується у специфічній дидактичній системі» [3].

У межах розпочатого О. Андреевим і В. Солдаткіним дослідження узагальнюючим є таке тлумачення: дистанційне навчання – це сукупність інформаційних технологій, що забезпечують надання студентам основного обсягу досліджуваного матеріалу, інтерактивну взаємодію тих, кого навчають, і тих, хто навчає, надання студентам можливості самостійної роботи з освоєння досліджуваного навчального матеріалу, а також оцінку їхніх знань і навичок, отриманих у процесі навчання. На думку авторів, дистанційне навчання – це новий щабель заочного навчання, на якому забезпечується застосування інформаційних технологій [2].

За визначенням О. Корбут, дистанційне навчання – це сукупність технологій, що забезпечують доставку студентам основного обсягу навчального матеріалу, інтерактивна взаємодія студентів і викладачів у процесі навчання, надання студентам можливості самостійної роботи з навчальними матеріалами, а також у процесі навчання [5].

Погоджуємося з авторами, які, як доволі вичерпне, характеризують визначення, надане О. Андреевим: «дистанційна освіта – це синтетична, інтегральна гуманістична форма навчання, яка базується на використанні широкого спектра традиційних і новітніх інформаційних технологій та їхніх технічних засобів, що застосовуються для доставки навчального матеріалу, його самостійного вивчення, діалогового обміну між викладачем і тим, хто навчається, причому процес навчання взагалі некритичний щодо їхнього розташування в просторі та часі, а також щодо конкретної освітньої установи» [1].

Постановка завдання. Завданням роботи є визначення можливостей використання ДФН у підготовці фахівців галузі туризму та готельно-ресторанної справи. Методами дослідження є теоретичний аналіз та вивчення й узагальнення передового та інноваційного досвіду.

Виклад основного матеріалу дослідження. Відповідно до визначення, ДФН постає як особлива педагогічна технологія XXI ст., що базується на відкритому навчанні з використанням сучасних телекомунікацій для спілкування (студент – викладач, студент – студент, студент – інформація) в інформаційному просторі. Головна особа ДФН – студент [4].

Розглядаючи особливості дистанційного навчання з погляду комунікацій між викладачем і студентом, вчені визначають такі його характерні риси:

- самоосвіта як основа ДФН, що передбачає самомотивацію студента щодо власного навчання, а також певний рівень самоорганізації особистості;

- спілкування викладача і слухача за принципом «один до одного», що відповідає за формою і змістом індивідуальній консультації;

- спілкування і взаємодія «один до одного» не виключає взаємодії «одного до багатьох», оскільки викладач, відповідно до заздалегідь складеного графіка, працює відразу з безліччю студентів. Така форма взаємодії нагадує традиційне навчання в аудиторіях;

- взаємодія «багатьох до багатьох» означає, що можливе одночасне спілкування безлічі студентів, які обмінюються між собою досвідом і враженнями [4].

Згідно з дослідженнями О. Шпагіної, в Україні ДФН було введено в 2000 р. (Юридический портал Pravotoday.in.ua. Дистанционное образование) на підставі таких нормативно-правових та законодавчих актів: Конституція України; Закон України «Про освіту»; Закон України «Про національну програму інформатизації»; Постанова Верховної Ради України від 06 липня 2000 р. № 1851-III «Про затвердження завдань національної програми інформатизації на 2000–2002 рр.»; Указ Президента України від 31 липня 2000 р. № 928/2000 «Про заходи щодо розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет та забезпечення широкого доступу до цієї мережі в Україні» [7, с. 209].

Серед безперечних переваг ДФН, визначених науковцем, у межах нашого дослідження ми акцентуємо увагу на таких:

- ДФН не вимагає від студента щоденного відвідування занять. Таким чином,

воно не заважає роботі, подорожі або відвідуванню занять в іншому (або навіть в декількох) навчальному закладі. Окрім цього, завдяки впровадженню ДФН університет має змогу залучити до опанування професії іноземних студентів;

- ДФН є доступною для всіх верств населення. Це дає змогу стверджувати, що такі чинники, як стан здоров'я, місце проживання, соціальний статус або вік не мають значення. Отже, ДФН згладжує соціальні межі та надає можливість здобути освіту всім, хто відчуває у цьому необхідність;

- ДФН передбачає застосування новітніх педагогічних технологій;

- ДФН припускає індивідуальну форму роботи, а персональні консультації тільки сприяють цьому. Таким чином відбувається індивідуальний підхід до кожного студента. Такі заходи, як заняття за допомогою чату, веб-форуми та телеконференції дозволяють студентам підтримувати зв'язок один із одним, ділитися ідеями, досвідом, вносити пропозиції, ставити питання, наводити приклади з життя тощо. Іншими словами, ці програми допомагають відтворити атмосферу в аудиторії, налагодити контакт між учасниками навчального процесу [7, с. 210].

Отже, з огляду на вищевикладену коротку характеристику переваг ДФН, ми дійшли висновку про можливість і доцільність її використання у процесі підготовки фахівців у галузі туризму та готельно-ресторанної справи.

Беручи до уваги наукові доробки О. Корбут щодо моделей ДФН, зосередимося на визначенні тих, які, на нашу думку, є ефективними у підготовці фахівців сфери обслуговування, які навчаються дистанційно [5].

Організаційно-методичні моделі дистанційного навчання:

- навчання за типом екстернату, що зорієнтоване на екзаменаційні вимоги ВНЗ і передбачене для студентів, які з певних причин не можуть відвідувати стаціонарні навчальні заклади;

- навчання на базі одного університету – система навчання для студентів, які навчаються на основі нових інформаційних технологій, включаючи комп'ютерні телекомунікації. Такі програми для одержання різноманітних дипломів розроблені в багатьох провідних університетах світу;

- співробітництво декількох навчальних закладів, яке, в межах підготовки фахівців у сфері туризму та готельно-ресторанної справи, може здійснюватися між ВНЗ України та таких європейських країн, як Польща, Болгарія тощо.

Серед організаційно-методичних моделей ДФН, створення яких є перспективним

напрямом у підготовці майбутніх фахівців галузі туризму та готельно-ресторанної справи, слід визначити такі:

– автономні освітні установи, спеціально створені для цілей дистанційної освіти.

Найбільшою подібною установою є Відкритий університет у Лондоні, на базі якого в останні роки проходить навчання дистанційно велика кількість студентів не тільки з Великої Британії, але і з багатьох країн світу;

– автономні навчальні системи, у межах яких навчання ведеться цілком за допомогою телебачення або радіопрограм, а також додаткових друкованих посібників;

– неформальне інтегроване дистанційне навчання на основі мультимедійних програм, орієнтованих на навчання дорослої аудиторії. Такі проекти, як правило, є частиною офіційної освітньої програми, інтегровані в цю програму або спеціально орієнтовані на певну освітню мету.

Вищезазначені моделі є ефективними у багатьох зарубіжних країнах, а тому не викликає сумніву, що їх упровадження в освітню систему України сприятиме підвищенню якості професійної освіти, у т. ч. й у сфері обслуговування.

Відтепер з'ясуємо форми організації занять, що найчастіше використовуються у процесі дистанційного навчання.

У дослідженнях О. Корбут акцентується увага на таких:

– чат-заняття – проводяться синхронно з використанням чат-технологій, що передбачають одночасний доступ до чату всіх учасників. У межах багатьох дистанційних навчальних закладів діє чат-школа, у якій за допомогою чат-кабінетів організовується діяльність дистанційних викладачів і студентів.

– веб-заняття – дистанційні уроки, конференції, семінари, ділові ігри, лабораторні роботи, практикуми й інші форми навчальних занять, проведених за допомогою засобів телекомунікацій та інших можливостей «Всесвітньої павутини».

– телеконференції проводяться з використанням електронної пошти, на яку висилаються матеріали учасникам дистанційного навчання в регіони [5].

Наведемо приклади окремих видів занять, які можуть бути використані у процесі дистанційного вивчення майбутніми фахівцями з туризму та готельно-ресторанної справи дисциплін циклу професійної підготовки [6].

Чат-заняття «Обмін інформацією». Підготовка до заняття: за 1–2 тижні перед його проведенням студенти отримують завдання підібрати матеріал – книги, статті тощо,

в яких би подавалася інформація з теми заняття, продумати план висвітлення того чи іншого питання в межах оголошеної теми. Для бажаючих проводяться консультації. Одне з головних завдань, яке постає перед викладачем безпосередньо під час проведення чат-заняття, – добре організувати обмін знаннями, здобутими студентами під час підготовки, подбати про дотримання регламенту, відфільтрувати від неістотної інформації істотну, нову, актуальну.

Веб-заняття «Аукціон». Викладачем готується перелік запитань, які мають бути «продані» на «аукціоні» і на які всі студенти мають знати відповіді. Для проведення «аукціону» обирається ведучий, який у довільному порядку називає номер запитання, що «продається», після чого запитує: «Хто хоче купити це запитання?» (треба розуміти це питання як таке: «Хто знає відповідь на нього?»), чекає піднятих рук, рахує: «Один», – знову читає запитання і оголошує: «Два...». Якщо піднялася рука «покупця», дає йому слово. За відповідь нараховуються бали. Відповідь можна уточнити, розширити, поглибити і за це також одержати бал. Коли запитання повністю куплене, ведучий називає номер другого запитання, поки всі запитання не будуть розкриті.

Телеконференція «Інформаційний пошук», що може бути проведена у вигляді рольової гри. Електронною поштою кожен зі студентів, які в цій грі виконують роль бібліографів бібліотеки, одержує завдання – підібрати літературу з теми (дається її назва) і в електронному вигляді скласти інформаційні картки, які мають бути анотаціями до книг і статей. «Бібліографи» розділені на групи, які спеціалізуються у своїх вузьких галузях (сферах). У кожній групі є старший бібліограф, який через електронну пошту збирає інформацію, узагальнює і під час телеконференції повідомляє про неї, підсумовуючи роботу своїх «співробітників». Після цього відбувається коротке обговорення, в якому беруть участь усі учасники телеконференції.

Отже, засобами, що забезпечують у дистанційному навчанні майбутніх фахівців галузі туризму та готельно-ресторанної справи використання всього багатства форм взаємодії, є сучасні інформаційні телекомунікаційні технології. Так, Інтернет дає змогу студентам самостійно долучатися до найрізноманітніших інформаційних як витчизняних, так і зарубіжних джерел.

Чат сприяє спілкуванню студентів у режимі реального часу, обміну враженнями, обговоренню нагальних проблем. Електронна пошта допомагає листуватися між собою студентам і викладачам, ставити

запитання й одержувати на них відповіді, обговорювати поточні проблеми й організаційні моменти, готуватися до занять і урізноманітнювати форми їх проведення. Телеконференції дають можливість декільком студентам «збиратися» у призначену годину у віртуальній аудиторії і працювати як на звичайному занятті, виконуючи завдання викладача, ставлячи запитання і відповідаючи на них в режимі доступності для всіх присутніх.

Висновки з проведеного дослідження. Отже, прагнення вдосконалити систему професійної підготовки майбутніх фахівців галузі туризму та готельно-ресторанної справи на основі оновлення змісту освіти, модернізації навчальних технологій має сприяти створенню умов для упровадження ДФН у ВНЗ України.

Метою подальших досліджень є вивчення можливостей підготовки фахівців туристичного та готельно-ресторанного бізнесу у режимі дистанційного навчання.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Андреев А.А. К вопросу об определении понятия «дистанционное обучение». Дистанционное образование. 2004. № 4. С. 16–19.
2. Андреев А.А., Солдаткин В.И. Дистанционное обучение: сущность, технология, организация. М., 2003. URL: http://www.ict.edu.ru/ft/003823/book_3.pdf.
3. Андреев А.А., Солдаткин В.И. Прикладная философия открытого образования: педагогический аспект. М., 2002. 168 с.
4. Теорія і методика професійної освіти: навч. посіб. / за ред. З.Н. Курлянд. Київ: Знання, 2012. 390 с.
5. Корбут О.Г. Дистанційне навчання: моделі, технології, перспективи. Матеріали науково-практичної конференції «Новітні освітні технології» (КПІ, м. Київ). URL: <http://confesp.fl.kpi.ua/node/1123>.
6. Малафік І.В. Дидактика: навч. посіб. К.: Кондор, 2005. С. 284–307.
7. Шагіна О.В. Специфіка дистанційної освіти у вищих навчальних закладах України. Педагогічний процес: теорія і практика. 2013. Вип. 4. С. 209–213. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pptp_2013_4_25.

УДК 355(477):004:378:377:14:001

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ПРОЕКТНО-АНАЛІТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ-ПРИКОРДОННИКІВ ТА ЇХ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА

Мельничук Ю.П.,
ад'юнкт кафедри педагогіки та соціально-економічних дисциплін
Національна академія Державної прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького

Стаття присвячена проблемі формування проектно-аналітичної компетентності майбутніх офіцерів-прикордонників. Визначено зміст поняття «проектно-аналітична компетентність». Розкрито структуру «проектно-аналітичної компетентності майбутніх офіцерів-прикордонників». На основі даного аналізу автор виокремив педагогічні умови формування досліджуваної категорії, а саме: формування мотивації до проектної та аналітичної діяльності як способу професійного становлення; вибору форм та методів, що забезпечують реалізацію проектної та аналітичної діяльності; розробка навчально-методичного забезпечення, адекватного змісту проектної та аналітичної діяльності; опанування майбутніми офіцерами-прикордонниками аналітичного та проектного інструментарію.

Ключові слова: *проектна культура, аналітична діяльність, майбутні офіцери-прикордонники, професійна підготовка, педагогічні умови формування компетентності, експеримент.*

Статья посвящена проблеме формирования проектно-аналитической компетентности будущих офицеров-пограничников. Определено содержание понятий «проектно-аналитическая компетентность». Раскрыта структура «проектно-аналитической компетентности будущих офицеров-пограничников». На основе данного анализа автор выделил педагогические условия формирования исследуемой категории, а именно: формирование мотивации к проектной и аналитической деятельности как способа профессионального становления; выбора форм и методов, обеспечивающих реализацию проектной и аналитической деятельности; разработка учебно-методического обеспечения, адекватного содержанию проектной и аналитической деятельности; овладение будущими офицерами-пограничниками аналитическим и проектным инструментарием.

Ключевые слова: *проектная культура, аналитическая деятельность, будущие офицеры-пограничники, профессиональная подготовка, педагогические условия формирования компетентности, эксперимент.*